

Els drets culturals com a fonament de la política cultural

Published by [Interacció](#) [1] on 10/12/2019 - 09:44 | Last modification: 31/07/2026 - 11:23

Els drets culturals s'han consolidat com a marc de referència en les polítiques culturals. Aquest text planteja la qüestió que sovint queda pendent: com es fan efectius. La seva aportació és concreta. Situa el dret a participar en la vida cultural com a eix central i el desplega en termes d'accés, contribució i acció. Rellegir-lo avui permet identificar una exigència clara: els drets culturals no es garanteixen amb declaracions, sinó amb polítiques que eliminen barreres i defineixen obligacions públiques. És en aquest pas, del reconeixement a l'aplicació, on es juga la seva força real. (n. de l'e., 2026)

L'última dècada ha situat els drets culturals al centre del debat internacional sobre les polítiques culturals. Aquest informe de l'Observatori Basc de la Cultura no es limita a sintetitzar-ne l'evolució jurídica, sinó que ofereix una lectura orientada a la seva aplicació efectiva en les polítiques públiques. El seu principal interès és que intenta passar de la formulació abstracta dels drets culturals a les condicions institucionals que els fan possibles.

El document parteix d'una constatació clara: els drets culturals han estat durant molt de temps els menys desenvolupats dins del sistema internacional dels drets humans. Tot i estar reconeguts des de la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948 i pel Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, la seva formulació oberta i la dificultat per concretar les obligacions dels poders públics n'han limitat l'efectivitat. Per aquest motiu, una part important dels esforços recents de les Nacions Unides, la Unesco i diversos organismes internacionals s'han orientat a precisar-ne el contingut i les responsabilitats dels Estats.

L'informe defensa que els drets culturals no constitueixen una categoria marginal, sinó una dimensió inseparable dels drets humans. La cultura no apareix com un sector administratiu més, sinó com una condició perquè les persones puguin exercir plenament la llibertat, la igualtat i la participació democràtica. Aquesta perspectiva desplaça el debat des del consum cultural cap a la capacitat de totes les persones per construir identitat, expressar-se, crear, accedir al coneixement i participar en la vida cultural.

Un dels aspectes més rellevants del document és la centralitat que atribueix al dret a participar en la vida cultural. Aquest dret és presentat com el nucli dels drets culturals perquè integra tres dimensions inseparables: accedir a la cultura, participar-hi activament i contribuir a crear-la. Aquesta formulació supera la tradicional identificació de les polítiques culturals amb la simple oferta de serveis i situa la ciutadania com a subjecte actiu de la vida cultural.

?Els drets culturals situen la participació en la vida cultural com un dret fonamental que les polítiques públiques han de fer possible.

Aquesta concepció obliga també a redefinir les barreres d'accés. L'informe identifica tres grans obstacles. El primer

és la proximitat, entesa no només com a distància física sinó com la capacitat dels serveis culturals per adaptar-se als contextos locals i generar comunitat. El segon és el capital cultural, és a dir, les desigualtats educatives i socials que condicionen la relació amb la cultura. El tercer correspon a les barreres econòmiques, que continuen limitant l'exercici efectiu dels drets culturals malgrat l'existència d'una oferta pública. Aquesta lectura amplia considerablement la noció habitual d'accessibilitat.

L'aportació més operativa del document apareix quan trasllada aquest marc als instruments de política cultural. Els drets culturals exigeixen serveis culturals bàsics, mesures positives per eliminar desigualtats, sistemes de finançament estables, polítiques educatives, protecció de les condicions de treball del sector cultural i mecanismes de participació ciutadana en les decisions públiques. La garantia dels drets deixa així de dependre exclusivament del reconeixement jurídic i passa a descansar sobre la configuració del sistema cultural.

Per il·lustrar aquest procés, l'informe analitza les iniciatives legislatives impulsades entre 2016 i 2019 a Costa Rica, l'Equador, Mèxic i Navarra. Tot i respondre a contextos diferents, totes comparteixen una mateixa orientació: substituir una política centrada únicament en el dret d'accés per una política que incorpora la participació, la diversitat cultural, la governança, els serveis públics i la corresponsabilitat institucional. Especialment significativa és la Llei Foral de Drets Culturals de Navarra, presentada com la primera experiència europea d'aquest tipus, perquè incorpora aspectes com la participació en la presa de decisions, la mediació cultural, l'accés digital i els compromisos pressupostaris.

El document es tanca amb un decàleg orientat a l'acció pública. Hi defensa que els drets culturals només poden exercir-se si existeixen polítiques culturals estables, diagnòstics de necessitats, serveis mínims garantits, polítiques educatives, pressupostos sostinguts, mesures contra les barreres socials i econòmiques, igualtat de gènere, atenció a les diferents etapes del cicle vital i una organització dels serveis adaptada als temps de vida de les persones.

La principal aportació del text és mostrar que els drets culturals no constitueixen únicament un llenguatge normatiu, sinó un criteri per reorganitzar les polítiques culturals. El seu interès rau a establir un pont entre el dret internacional i la gestió pública de la cultura. Tanmateix, el document manté una confiança considerable en la capacitat transformadora del desenvolupament normatiu. Hi dedica menys atenció als conflictes polítics, pressupostaris i institucionals que sovint condicionen l'exercici real dels drets culturals. Aquesta dimensió de governança, implementació i capacitat institucional és tan determinant com el mateix reconeixement jurídic dels drets.

Referència

Observatorio Vasco de la Cultura. (2019). *Derechos culturales*. Govern Basc.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Tags: drets culturals

Tags: participació cultural

Tags: accés a la cultura

Tags: governança cultural

Tags: polítiques culturals

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2019/drets-culturals-fonament-politicacultural>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/informe-derechos-culturales-2019_0.pdf

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/8086>